

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De ordine dicendorii in hoc tractatu, & de neceßitate Fidei. Cap. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

cupiens. Psal. In circuitu impij ambulat. Item viā ciuitatis habitaculi non inuenerit. Eccl. 10. Labor stultorū affliget eos qui nesciunt ad urbē pergere. Thren. 4. Errauerunt cæci in plateis. Fide homo in viā dirigitur. Et quia viā ardua est, spe omnipotēti innititur. Et per charitatē suauitate summi boni trahitur. Trahit enim sua quēque voluptas. Can. 8. Quē est ista quē ascendit de deserto, deliciis affluēs, innixa super dilectū? Aug. in lib. de libero arbi. Tanta est incūditas diuini aspectus, quōd nō potest videri sine amore. ¶ Harum trium virtutū est mentēm virginē castā exhibere Christo. Virginitas enim mētis (vt ait Aug.) cōsistit in hoc, quōd fides sit integra, spes solida, & charitas sincera. Et vt ait idē Aug. in lib. de Doctrina Christiana: Homo fide, spe, & charitate subnixus, & eas inconcussē retinēs, nō indiget scripturis, nisi ad alios instruēdos. Et subdit: Multi per hęc tria etiā in solitudine sine codicibus viuūt. Fides (vt ait Aug.) nos Deo supponit, spes erigit, charitas vnit. Fide agnoscim⁹ nos sub Deo esse, & debitores esse seruitij. Spes nos eleuat vt audeamus aggredi quod supra vires nostras est. Charitas verō nos facit vnū esse cū Deo. Amor enim est vis vnitiua, vt dicit Dionysius. Inter virtutes theologicas prius de Fide dicitur: quia actus fidei prior est actū spei & charitatis: vt patebit inferius.

Secunde partis principalis de tribus Virtutibus

Theologicis Tractatus II. de Fide.

De ordine dicendorū in hoc tractatu, & de necessitate Fidei. CAP. I.

DE Fide verō hoc modo dicemus. ¶ Primō ostendemus necessitatem huius virtutis. Secundō descriptiones eius ponemus. Tertio, de vnitāte fidei tangemus. Quarto, cōmendationi ipsius insistētis. Quintō, tangetur de articulis. Sextō, de erroribus & causis errorū. Septimō, ad diuersitates fidei descēdemus. ¶ Circa primū notādū quōd cū homo sit ab aliquo, & sub aliquo, & ad aliquid, & supra aliqua, necesse habet cognoscere illū a quo est, ne sit de tāto beneficio ingratus, & per consequēs ceteris beneficiis indignus. Ber. Ingratitudo est ventus vrens, siccās sibi fontē pietatis, rosē misericordiæ, fluētā gratiæ. Item, necesse habet cognoscere eū sub quo est, ne sit inutilis seruus, & per consequēs ira Domini pœnā dignus. Prou. 14. Acceptus est regi minister intelligens: iracundiā eius inutilis sustinebit. Mat. 27. Seruū inutilem proiicite in tenebras exteriores. ¶ Circa illum verō sub quo est, necesse habet cognoscere & eius maiestātē vt sciat eum glorificare. Maiestas est, q̄ significatur per

hoc aduerbiū, Summè: quum dicitur, summè potens, summè sapiens, summè bonus. Et quæ sit eius voluntas, vt sciat ei ad eius beneplacitū seruire. Et iustitiam, & misericordiā eius in seruos suos, & exhibitā & exhibedā iustitiā in offendētes, misericordiā in debito modo seruientes. ¶ Itē necesse habet cognoscere illud ad quod est. Sine hac cognitione erit in mari huius mūdi quasi sopitus gubernator amisso clauo. Proverb. 23. Et nesciet se dirigere: nescit se regere qui ignorat quō debeat tendere. In exilio etiā huius mūdi quasi in patria appetit manere. Gre. Qui peregrinationem pro patria appetit, inter dolores dolere nescit. Itē in itinere præsentis vitæ & fatigabitur, & quiete finis frustrabitur. Aug. in libro Confess. Domine fecisti nos, ad te inquietū est cor nostrū donec requiescat in te. ¶ Necesse etiā habet cognoscere à quo teneat ea supra quæ postus est, ne sit infidelis seruus in his in quibus solum ministeriū habet, sibi viurpās dominiū, vel alij quā debeat seruitiū reddēs, & ita qui pro fidelitate fuerat remunerandus, pro infidelitate sit puniendus. Matth. 25. Etge serue bone & fidelis quia super pauca &c. Et Lucæ 16. Si in alieno fideles nō fuistis, quod vestrū est bonum dabit vobis? Alienum est bonū transitorium, nostrum est bonum æternum. Bernard. in quodam sermone de aduentu: Terrenæ diuitiæ nec vestra nec nostræ sunt. Et paulò post: Denique si vestra sunt hæc, tollite ea vobiscū. Psal. Homo cum interierit, nō sumet omnia, nec descendet cū eo gloria eius. ¶ Conuenientissimus verò modus cognoscendi prædicta per fidem est: nec mirandum est si oportet habere cognitionem per fidē de patre inuisibili à quo sumus, quū etiā de parentibus carnalibus aliter cognitio haberi non possit: vt ostendit Gregor. 4. libro, dialog. his verbis: Audenter dico quia sine fide neque infidelis viuit. Si eūdem infidelem percontari voluero, quem patrem vel quam matrem habuerit, proxinus respōdet illū atque illam: quem si statim requiram, vtrum nouerit quando conceptus sit, vel viderit quando natus fuerit, nil vel vidisse, vel nouisse minimè facerit: & tamen quod nō vidit, credit. Item si de ipso suo visibili corpore credunt quod minimè viderunt, cur inuisibilia non credūt, quæ corporaliter videri non possunt? ¶ Iste modus cognoscendi & Deo est gloriosus, & homini meritorius, & laudē dignus, & hunc requirit natura eorum quæ cognoscenda sunt, & etiā natura eorum qui cognituri sunt. ¶ Quod Deo sit gloriosus, ex hoc patet, quod gloriosum est principi, si simplici verbo eius credatur absque cautione pignoris, vel iuramenti, vel

vel fideiussoris. Ignominiosum verò est et, si simplici verbo eius non credatur. Etiam cuilibet viro notæ bonitatis & sufficientis facultatis molestum est, si simplici verbo eius non credatur: quanto magis Regi gloriæ, qui nec falli, nec fallere potest, displicet, si non credatur verbis eius sine cautione rationum quæ querunt gentiles, vel cautione signorum quam querunt Iudæi: 1. Corinth. 1. Iudæi signa perunt, Græci sapientiam querunt. Quantum Deus offendatur per hoc, ostendit Matt. 12. & 16. Generatio mala & adultera signum querit. Eiusdem 17. O generatio incredula & perversa, usquequo patiar vos? Hippocrates & Pythagoras indixerunt hæc legem discipulis suis, ut non essent ausi in sententiis suis interrogare, propter quid: sed esset eis pro ratione dicentis autoritas: quanto magis autoritas diuina pro ratione habenda est? Meritorius etiam est homini hic modus cognoscendi. Cum enim homo assentit Deo in his quæ non sunt sensui manifesta, nec per se nota intellectui, nec violentia necessaria probationis ostensa, libera est assensio illa, & ideo meritoria: assensio verò qua homo assentit vel manifestis sensui, vel per se notis intellectui, vel necessario probatis, meritum non habet, quia quasi coacta est. Vnde glo. super illud Hebræorum 10. Habentes fiduciam in introitu sanctorum, in sanguine Christi, &c. Fides non habet meritum ubi humana ratio, id est, humanus sensus præbet experimentum. Quæ gratia est creditori, si sub bonâ cautione credat verba alicuius? Item hic modus cognoscendi laude dignus est. Non est virtuosum videre lucidum, sic nec credere quod manifeste probabile est. Sed virtuosum & laude dignum est credere Deo in his quæ sensus vel ratio videtur dissuadere. Sicut fecit Abraham, de quo legitur Romano. 4. quod contra spem in spem credidit. Glossa: Prior spes secundum naturam fuit, dum iuuenis ex iuuenula secundum naturam sperauit sobolem, nec tamē habuit: modò contrariū illi spei sperauit: scilicet ut vetulus ex vetula sterili generaret. De eodem habes Genesis decimo quinto. dicit Dominus Abraham: Qui egredietur de utero tuo, habebis eum hæredem. Et ibidem: Suspice caelum, & numera stellas, si potes, sic erit semen tuum. Impossibilia poterant hæc videri, quum Dominus concludisset Saram. Gene. 16. Et quum ipsa consensisset, & Abraham vetulus esset. Eiusdem 18. Et tamē credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Eiusdem 19. Similiter beata Virgo beatificatur Lucæ primo, quæ credidit angelo in illa sublimi promissione: Beata,

inquit, quæ credidisti &c. Ecōtrario vero Moyses & Aaron puniuntur de incredulitate. Numeri 20. Quia nō credidistis mihi vt sanctificaretis me corā filiis Israël, nō introductis hos populos in terram quam daturus sum eis. Et Zacharias similiter punitur. Lucæ 1. Ecce, inquit angelus, eris tacens, & non poteris loqui vsque in diem, quo hæc fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis. Ecclesia. 16. In gente incredibili exardescit ira. Et Apocaly. 21. Timidis & incredulis pars illorū erit in stagno igne ardenti, & sulphure, quod est secunda mors. Natura eorum quæ cognoscenda sunt, requirit hūc modum cognitionis, cū quedam eorū sunt præterita, quedam futura. Et cū quedam sint in celo, quedam in inferno. Quomodo enim de his omnibus cognitio haberi poterit, nisi per fidem? Præterea Deus, de quo hæc cognitio principaliter est, lucē habitat inaccessibleē, quam nullus hominū vidit, nec videre potest. 1. Timo. 6. Exod. 33. Non videbit me homo, & viuet. Esaiæ 45. Verē tu es Deus absconditus. Io. 1. Deum nemo vidit vnquam, nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Et Matt. vndecimo: Nemo nouit filium, nisi pater: neque patre quis nouit, nisi filius, & cui filius voluerit reuelare. ¶ Credendū est ergo de Deo filio enarranti, & his quibus filius enarrauit, quum à nobis in præsentī videri non possit. Et secundum verbum Hilarij, soli Deo de se credendum est, qui se solus nouit. Bene credit Deo, qui eredit sanctis, in quibus Deus loquitur. Nec mirandū est si necesse habemus credere Deo de se, quum hominī de interioribus suis necesse habeamus credere. 1. Corinth. 2. Quis scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt, nemo nouit, nisi spiritus Dei. Et subditur: Nos autē nō spiritū mundi huius accepimus, sed spiritum qui ex Deo est. Glos. Ambr. Manifestū est cogitationes à nullo sciri, nisi ab animo nostro. Non timeas viris sanctis credere assensum tuum, cū Dominus eis crediderit sensum suū. 1. ad Corinthios 2. Nos autem sensum Christi habemus. Gregorius etiā in quarto libro dialogorum dicit: Quisquis incredulitate, inuisibilibus solidus non est, debet proculdubio maiorum dictis fidem præbere, eisque per spiritum sanctum inuisibilibus experimentum habentibus credere. Nam stultus est puer, si matrem ideo existimat de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quàm tenebras carceris nouit. Loquitur Gregorius de puero nato, & nutrito in carcere, cui mater quæ grāuida de eo posita fuit in carcere, de luce solis, quā ipsa quandoque nouit, loquitur.

Natura

¶ Natura etiam eorum qui cognituri sunt, hunc modum cognitionis requirit. Cognitio enim ista pertinet ad communitatem hominum, imo ad vniuersitatem. Est enim cognitio necessitatis, sine qua non est salus. Hebræ. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Multi verò sunt qui capaces non sunt rationū, quibus eis persuadere possint ea quæ necesse est cognosci accedentibus ad Deum: vnde oportet eos credere his, qui talium sunt capaces. Bruta animalia non sunt Dei perceptibilia: sic nec homines animales capaces sunt eorum quæ Dei sunt, nisi credendo viris spiritualibus. 1. Corinth. 2. Animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt. vbi ostendit gloss. August. quod animalis est quis, vel in vita, vel in sensu. Vita animalis est quam intra naturalis ordinis metas spiritus rector non continet, eò quod ipse Deo regendum se non subiicit. Animal verò sensu quis animalis est: quia de Deo iuxta corporum fantasmam, vel legis literam, vel rationem physicam iudicat. Iste modus cognoscendi supplet defectus aliarum cognitionum. Si alicui deficit visus, necesse habet credere alij de viâ & de alijs quæ ad visum pertinent. Si est intellectus parui & rudis, necesse habet credere his qui habent magnum intellectū & exercitatum. Descendentem enim oportet credere. Ergo quam prædicta sensui nō subiaceant, & intellectus humanus, secundum verbum Philosophi, se habeat ad diuinam essentiam, sicut visus nocturæ ad solem, necesse est per fidem talia cognosci. Præterea cum Deus altissimus sit, non est possibile reperire scalam sufficientis rationis, qua quilibet ad eum attingat. Non attingit nanus quocumque attingit gigas: nec attingit qui est parui intellectus, ad comprehendendum per rationes omnia, ad quæ attingit qui est magni intellectus. ¶ Itē qui non appropinquat rei subtili, non potest eā videre: licet ille qui propinquus est, eā videat. Sic homines qui in sensibilibus comorantur nō appropinquantes studio vel exercitatione ad ea quæ sunt inuisibilia, non possunt ea agnoscere quæ agnoscūt qui studio & exercitatione appropinquāt. Philosoph. imperiti velut longè distātes speculantur. ¶ Item intellectus grōssus subtilia videre non potest. Qui habet turbidum oculū, nō videt pilū, quē videt qui habet clarum: nō videt visus humanus, quicquid videt aquilinus. Nō potest ergo communitas hominū cognoscere quæ necesse est cognosci accedentibus ad Deū, nisi per fidem. Fides est, qua intellectus humanus Deo subditus est, qui indubitanter subiectionē ei debet, sicut & affectus cum ab eo similiter sit. Nulla enim ratio est quare po-

tius intellectus ab hac subiectione sit exemptus, quam affectus. Et cum duæ sint partes legis Dei, scilicet testimonia & mādāta. intellectus credit testimonia, sicut affectus implet mādāta. Item quum intellectus induendus est gloria sicut & affectus, & gloria ipsius intellectus principalis videatur esse secundum id quod dicit glo. super illud Psal. Ostendam illi salutare: meum: id est, Christum in maiestate. hęc visio est tota merces. Intellectus hic gratia fidei induendus. Quomodo enim fieret in futuro à Deo gloriosus, nisi in presenti Deo esset gratus, vel gratiosus?

De descriptionibus fidei.

CAP. II.

Ostenſa necessitate fidei ponendæ sunt descriptiones eius. Prius tamen norandæ sunt diuersæ acceptiones huius nominis fides, vt appareat quomodo hic fidē accipiamus. Fides quandoque dicitur sponſio. 1. Tim. 5. Quia primam fidem irritā fecerunt. Quādoque fidelitas. Prouerbioꝝ vigesimo: Virum fidelem quis inueniet? Quādoque conscientia. Rom. 14. Omne quod nō est ex fide, peccatum est. Quādoque creditum, vel collectio creditorū. Vnde Athanasius: Hęc est fides catholica. Quādoque sacramentum fidei. Augustinus ad Bonifacium: Quid est paruulos habere fidē, nisi fidei sacramentū? Quādoque fides informis. 1. Cor. 13. Et si habuero omnem fidem, ita montes trāferā &c. Quādoque fides viua, sic sumitur hic, & secundū hoc sic describitur Hebr. 11. Fides est substantia rerum sperandarum, argumentū non apparentium. ¶ Fides substantia est. Substantia stat sub accidentibus ea supportans & sustinēs, & non eget alio subiecto. Sic fides in edificio spiritali substat totū edificium supportās & sustinēs, non egens virtute aliqua quæ eam precedat. Ipsa est firma petra supra quā sapiēs edificat domū suam. Matt. 7. & eiusdē 16. Super hęc petra edificabo Ecclesiā meam. Petra vocat firmitatē fidei in Petro. Hoc fundamentū nō timet nec pluuiā, nec flumina, nec vētos. Nec mirum. Innixū enim est primæ veritati. Fides enim annitur primæ veritati. Matth. 7. Descēdit pluuiā, & vēnerūt flumina, & stāuerūt vēti, & nō cecidit. fundata enim erat supra firmā petra. Pluuiā quæ desursum venit, est impugnatio aēreæ potestatis. Flumina quæ de montibus descendunt, sunt persecutiones potentum. Venti dicuntur omniū tentationū genera. De hoc fundamento legitur 1. Cor. 3. Vt sapiēs architectus fundamentū posui. Glo. id est, fidē Christi. Et paulo post: Fundamētum aliud nemo potest ponere præter id quod positū est, Iesus Christus, id est, fides Christi. Apoc

21. Fund